

සීමාසහිත ලංකා සීනි පුද්ගලික සමාගම - 2018

සීමාසහිත ලංකා සීනි පුද්ගලික සමාගමේ (“සමාගම”) 2018 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂයේ මෙහෙයුම් කටයුතු පිළිබඳව ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරණ ජාතික විගණන පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව විගණනය කරන ලදී. ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(6) ව්‍යවස්ථාව ප්‍රකාරව මා විසින් පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

1.2 මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම පිළිබඳ කළමනාකරණයේ සහ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) වගන්තිය ප්‍රකාරව, සෑම විගණනය කරනු ලබන අස්ථිතයක් විසින්ම එම අස්ථිතය සම්බන්ධව වාර්ෂික හා කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යා යුතුය. එම පනතේ 16(2) වගන්තිය ප්‍රකාරව, සෑම විගණනය කරනු ලබන අස්ථිතයක් සම්බන්ධයෙන් වූ වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශ, රීති මඟින් දක්වනු ලැබිය හැකි පරිදි වන කාලසීමාවක් තුළ එම අස්ථිතයවල වාර්ෂික කාර්ය සාදන වාර්තා ද සමගප්‍රධාන ගණන් දීමේ නිලධාරියා විසින් විගණකාධිපතිවරයා වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතුය. එම පනතේ 38(1)(ඇ) වගන්තිය ප්‍රකාරව, වාර්ෂික වාර්තා සහ වෙනත් මූල්‍ය ප්‍රකාශ අවශ්‍ය වේලාවන් ඇතුළත පිළියෙල කිරීමට සිදුවන බව සහතික විය යුතු අතර ඊට අමතරව විගණනය කරනු ලබන අස්ථිතයට අදාළ වාර්ෂික වාර්තා පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කිරීමට ප්‍රධාන ගණන් දීමේ නිලධාරියා වගබලා ගනු ලැබිය යුතුය.

2. වෙනත් නෛතික හා නියාමන අවශ්‍යතා පිළිබඳ වාර්තාව

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ සහ 2007 අංක 7 දරන සමාගම් පනතේ පහත සඳහන් අවශ්‍යතාවයන් සම්බන්ධයෙන් විශේෂ ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් වේ .

2007 අංක 07 දරණ සමාගම් පනතේ 150 (1) වගන්තියට අනුව, ශේෂ පත්‍රයේ දින සිට මාස හයක් ඇතුළත මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සඳහා වගකිව යුතු පුද්ගලයා විසින් සහතික කරන බවට සමාගමේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය සහතික විය යුතුය.

2.1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
2003 ජූනි 02 දිනැති අංක. පීර්ඩී/12 දරන රාජ්‍ය ව්‍යාපාර වක්‍රලේඛයේ 6.5.1 වගන්තිය හා 2004 පෙබරවාරි 24 දිනැති අංක 01/2004 දරන භාණ්ඩාගාර වක්‍රලේඛ ප්‍රකාරව, ගිණුම් වර්ෂය අවසන් වී දින 60 ක්	2018 වර්ෂයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ අනුමැතිය සඳහා ඉදිරිපත් කර ඇත. එය කඩිනමින් විගණකාධිපතිවරයා වෙත ඉදිරිපත් කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.	වක්‍රලේඛයේ ප්‍රතිපාදන ප්‍රකාර කටයුතු කළ යුතුය.

ඇතුළත විගණකාධිපති වෙත
 ඉදිරිපත් කළ යුතු 2018 වර්ෂයේ
 මූල්‍ය ප්‍රකාශන, මෙම වාර්තාවේ
 දිනය වන විටත් විගණනය සඳහා
 ඉදිරිපත් නොකෙරුණි.

2.2 නීතිරීති, රෙගුලාසි සහ කළමනාකරණ තීරණ වලට අනුකූල නොවීම.

පහත සඳහන් අනුකූල නොවීම් නිරීක්ෂණය විය.

නීති, රීති, රෙගුලාසි ආදියට යොමුව	අනුකූල නොවීම	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) 2007 අංක 07 දරන සමාගම් පනත			
(i) 131 වගන්තිය	සමාගමේ වාර්ෂික මහා සභා රැස්වීමේ දින සිට වැඩ කරන දවස් 30 ක් ඇතුළත වාර්ෂික වාර්තාව පිළියෙල කළ යුතු වුවද, සමාගම විසින් සමාලෝචිත වර්ෂයේදී වාර්ෂික වාර්තාවක් පිළියෙල කර නොතිබුණි.	සමාගම විසින් සමාලෝචිත වර්ෂය සඳහා වාර්ෂික වාර්තාවක් පිළියෙල කිරීමට කටයුතු යොදා ඇත.	සමාගම් පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව අදාළ කාලය ඇතුළත වාර්ෂික වාර්තාව පිළියෙල කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.
(ii) 133 වගන්තිය	එක් එක් වර්ෂයකට වරක් සමාගමේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය විසින් සමාගමේ ශේෂ පත්‍ර දිනයේ සිට මාස හයකට වඩා පසු නොවන දිනක දී පැවැත්වීම සඳහා කොටස් හිමියන්ගේ වාර්ෂික මහා සභා රැස්වීමක් කැඳවනු ලැබිය යුතු වුවද සමාගම විසින් 2014 වසරෙන් පසුව එබඳු රැස්වීමක් පවත්වා නොතිබුණි.	සමාගමේ එකම කොටස් හිමියා මහා භාණ්ඩාගාරය වේ. වාර්ෂික මහා සභා රැස්වීමක් පැවැත්වීමට ඉදිරියේදී කටයුතු කරනු ලැබේ.	සමාගම් පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව නියමිත කාලය තුළ වාර්ෂික මහ සභා රැස්වීම් පැවැත්වීමට කටයුතු කළ යුතුය.

(ආ) 1980 අංක 47 දරන ජාතික පාරිසරික පනත (ආ) 1980 අංක 47 දරන ජාතික පාරිසරික පනත

කර්මාන්තශාලාව සහ ස්කාගාරය වෙත ලබා ගත යුතු පරිසර ආරක්ෂණ බලපත්‍රය සෙවනගල සීනි කර්මාන්තය තනයි. විසින් සමාලෝචිත වර්ෂය අවසාන වන විටත් ලබා ගෙන නොතිබුණි.

කර්මාන්ත ශාලාව සහ ස්කාගාරය සඳහා බලපත්‍ර ලබා දීමට සම්පූර්ණ ලෙසින් විධිමත් කර ඇති බැවින් එහි පරිසර අධිකාරිය විසින් සම්පූර්ණ ලබාගෙන පරීක්ෂණ සඳහා රැගෙන යන ලදී. එම සම්පූර්ණ විශ්ලේෂණයෙන් පසු ආරක්ෂණ බලපත්‍රය සඳහා අයදුම් කරනු ලැබේ.

ස්කාගාරය සඳහා පරිසර ආරක්ෂණ බලපත්‍ර ලබාගැනීමට ස්කාගාරයේ ජීව වායු නිෂ්පාදන යන්ත්‍රාගාරයක් තැනීමෙන් පසුව ලබා ගත හැක. ඒ සඳහා අවශ්‍ය මූලික කටයුතු කර ඇති හෙයින් ඒ සඳහා අවම වශයෙන් අවුරුදු 2 ක පමණ කාලයක් ගතවේ.

දැනට එම අප ජලය උක් පර්යේෂණ ආයතනයේ කරන ලද පරීක්ෂණයකට අනුව උක් වගාව සඳහා යොදා ගැනේ.

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 කළමනාකරණ අකාර්යක්ෂමතා

පහත සඳහන් නිරීක්ෂණ කරනු ලැබේ.

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
-----	-----	-----
(අ) සෙවනගල සීනි කර්මාන්තය තනයි අප ජලය පිරිපහදු කිරීමට අදාළ යන්ත්‍ර සවිකිරීම සඳහා රු.27,067,812 ක මුදලකට කොන්ත්‍රාත්තුවක් ලබාදී තිබූ අතර, එය 2014 මැයි මාසය වන විට නිම කළ යුතු වුවත් සමාලෝචිත වර්ෂය අවසාන වන විටත් එය නිම කිරීමට කළමනාකරණය කටයුතු නොකිරීම හේතුවෙන් කර්මාන්ත ශාලාව ලබාගත යුතු පරිසර	සෙවනගල සීනි කර්මාන්තය තනයි අප ජලය පිරිපහදු කිරීමේ ව්‍යාපෘතියේ වැඩ 2014 මැයි මාසය වන විට නිමකිරීමට නොහැකිවීමට ප්‍රධාන හේතුව වූයේ සිවිල් ඉංජිනේරු කාර්යයන් නිමකර ගැනීමේදී සිදු වූ අපහසුතාවයන් හා ඇති වූ	අප ජලය පිරිපහදු කිරීමේ කටයුතු සාර්ථකව නිමකර නිමකර පරිසර ආරක්ෂණ බලපත්‍රය කඩිනමින් ලබාගත යුතුය.

ආරක්ෂණ බලපත්‍රය ද ලබා ගැනීමට සමාගම අපොහොසත් වී තිබුණි.

බාධාවන් වේ.2019 සැප්තැම්බර් මස වැඩකටයුතු නිමකර මෙම පිරිපහදු කටයුතුද ආරම්භ කල අතර දැනට පරිසර අධිකාරියේ නිලධාරියෙකු අදාළ ජල සාම්පල් පරීක්ෂණ කටයුතු සඳහා රැගෙන ගිය අතර පරිසර ආරක්ෂණ බලපත්‍ර ගැනීමේ හැකියාවක් ඇති බව දන්වා සිටිමු.

(ආ) සෙවනගල සීනි කර්මාන්තයතනයේ 2018 වර්ෂය අවසාන දිනට තොග සමීක්ෂණ වාර්තාව අනුව ප්‍රධාන ගබඩාවෙහි රු.1,236,195 ක් වටිනා තොග අයිතම 324 ක උණතාවයක්ද, උප ගබඩාවන්හි රු.51,843 ක් වටිනා තොග අයිතම 03 ක උණතාවයක් හා රු.689,334 ක් වටිනා තොග අයිතම 195 ක අතිරික්තයක් නිරීක්ෂණය වූයෙන් සමාගමේ තොග පාලනය දුර්වල මට්ටමක පවතින බව නිරීක්ෂණය වුණි.

සමාගමේ තොග පාලනය ශක්තිමත් කිරීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගෙන ඇත.

තොග උණතාවයන් සහ අතිරික්තයන් සම්බන්ධයෙන් හේතු පරීක්ෂා කර අදාළ නිවැරදි කිරීම් කිරීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.

(ඇ) සෙවනගල සීනිකර්මාන්තයතනයේ 2015 වර්ෂයේදී ආරම්භ කර බාහිර ආයතනයක් වෙත ලබා දී ඇති කාබන්ඩයොක්සයිඩ් නිෂ්පාදන ව්‍යාපෘතියේ විකුණුම් දත්ත පරීක්ෂාවේදී මූල්‍ය අංශය පෙන්වා ඇති විකුණුම් අගයන්ට වඩා නිෂ්පාදන අංශයන්හි නිෂ්පාදන අගයන් අඩු වෙන් දක්වා තිබුණි. විකුණුම් වලට වඩා නිෂ්පාදනය අඩුවෙන් දක්වා තිබූ කිලෝග්‍රෑම් ප්‍රමාණය 2015,2016,2017 සහ 2018 වර්ෂයන් සඳහා පිළිවෙලින් කිලෝග්‍රෑම් 7380, 31235, 69086 සහ 341514 ක් විය. නිවැරදි නිෂ්පාදන දත්ත නොමැති වීම හේතුවෙන් කාබන්ඩයොක්සයිඩ් නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ අභ්‍යන්තර පාලනය දුර්වල මට්ටමක පවතින බව නිරීක්ෂණය විය.

කාබන්ඩයොක්සයිඩ් නිෂ්පාදනයට වඩා විකුණුම් ප්‍රමාණය වැඩි අගයක පවතී. ඒ ගැන පරීක්ෂා කර එම සමාගමට මේ පිළිබඳව පරීක්ෂා කරන ලෙස දැනුම් දෙන ලදී. එයට හේතුව විය හැක්කේ මාපක වල Load cell වල දෝෂයක් විය හැකි බැවින් ඒ පිළිබඳව පරීක්ෂා කර නැවත ක්‍රමන්තනය කිරීම සඳහා දැනුම් දෙන ලදී.

කාබන්ඩයොක්සයිඩ් නිෂ්පාදනයට සහ අලෙවි කිරීමට අදාළ දත්ත නිවැරදිව පවත්වාගෙන යෑම සඳහා අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.

2018 ජුනි මස සිට සැප්තැම්බර් මස දක්වා නිෂ්පාදන දත්තයන් නිසි අයුරින් දක්වා නැති වීම නිසා නිෂ්පාදන අගයන්වලලොකු වෙනසක් ඇති වී ඇත. කෙසේ වෙතත් නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියෙන් පසු නිකුත්

කරන නිෂ්පාදන කිරුම් පුවරුවෙන් කීරීමෙන් පසු නිකුත් කරන බැවින් නිෂ්පාදනය හා නිකුත්කිරීම සංසන්දනය කල හැකිය.

(ඇ) උක් වගා ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන්ගෙන් සිදු විය යුතු පාලනයන් නිසි අයුරින් සිදු නොවීම නිසා ණය ලබා ගත් ගොවීන්ගෙන් නියමිත කාලයට අදාළ ණය වාරික නියමිත පරිදි අයකර ගැනීමට නිලධාරීන් කටයුතු නොකිරීම හේතුවෙන් සමාලෝචිත වර්ෂය අවසානයට ගොවීන්ගෙන් අයකර ගත යුතු වූ ණය ශේෂය සෙවනගල සීනි කර්මාන්තයතනයේ රු.218,139,312ක්ද පැල්වත්ත සීනි කර්මාන්තයතනයේ රු.472,976,690 ක් ද විය. එසේ වුවද එම ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන්ගේ වැඩ කටයුතු අධීක්ෂණය කරමින් ඔවුන්ව මෙහෙයවා අදාළ ණය අයකර ගැනීමට සමාගම කටයුතු කර නොතිබුණි.

2018.12.31 දිනට අයකර ගැනීමට ඇති උක් ගොවීන් වෙත නිකුත්කර ඇති ණය ශේෂය රු.472,976,690 ක මුදලක් පවතින බව සත්‍ය කරුණකි.

2018 වර්ෂය තුළදී රු.245,329,769 ක මුදලක් ගොවීන් වෙත ණය වශයෙන් නිකුත්කර ඇති අතර රු.348,443,522 ක මුදලක් එම වසර තුළදී පැරණි ණය වලින් අයකරගෙන ඇත. නමුත් සමහර වර්ෂ වලදී ගොවියන් වෙත නිකුත්කරන ණය ප්‍රමාණයට සාපේක්ෂව ණය අයකර ගැනීම පහල මට්ටමක පවතී.

ගොවි ණය අයකර ගැනීම සම්බන්ධයෙන් කෘෂිකර්ම නියෝජ්‍ය සාමාන්‍යාධිකාරී, එක් එක් කලාප භාර අධිකාරී මහතුන් සහ ඔවුන් යටතේ සිටින ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන් නිතර දැනුවත් කිරීම් සිදුකර ඇතත් එම කාර්ය නිසියාකාරව සිදු නොවන තත්වයක් පවතී. මෙම තත්වය අධ්‍යයනය කර කළමනාකාරිත්වය විසින් ගොවි ණය අයකිරීම සඳහා වෙනම ඒකකයක් ඇතිකිරීමට 2019 වර්ෂය තුළදී පියවර ගනු ලැබීය. දැනට මෙම ඒකකයට සම්බන්ධ නිලධාරීන් ගොවි ණය අයකර ගැනීම සම්බන්ධව අදාළ ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන් හා සම්බන්ධවී කටයුතු කරමින් සිටී.

(ඉ) සෞඛ්‍ය සේවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී 2012 වර්ෂයේ සිට 2018 වර්ෂය දක්වා දරා ඇති මුළු ජල ගාස්තු වියදම රු.1,061,245 ක් වන අතර ඒ සඳහා ලිඛිත ගිවිසුම් නොතිබුණු අතර එම ජල ගාස්තු නැවත අය කර ගැනීමට සමාගම කටයුතු කර නොතිබුණි.

පෞද්ගලික ආයතන ජල සැපයුම සඳහා පවත්වාගෙන යනු ලබන සමාගමට වියදමක් දැරීමට සිදු වන ගොඩනැගිලි සේවනගල දැරීමට සිදු වන හෙයින් අදාළ ආයතනවලින් ගාස්තුපෞද්ගලික ආයතනවලින් අයකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.

අයත් වන අතරමේ සම්බන්ධයෙන් ලිඛිත ගිවිසුමකට එලඹීමේ හැකියාවක් නොමැති අතර 2011/11/11 පෙර සිටම මෙම ගොඩනැගිලි සඳහා ජල සැපයුම ලබා දී තිබුණි.

(ඊ) පැල්වත්ත සිනි කර්මාන්තයකින් නිල නිවාස 04 න් කුලී පදනම මත බාහිර පාර්ශවයන් වෙත ලබා දී තිබූ නිවාස සහ විශ්‍රාම ගිය සේවකයින් දෙදෙනෙකු අනවසරයෙන් පදිංචි වී සිටින නිවාස දෙකකින් අදාළ කුලී මුදල් අයවී නොතිබුණි .

කුලී පදනම මත බාහිර පාර්ශවයන් 4 දෙනෙකුට සමාගම විසින් ගිවිසුම් ප්‍රකාරව ලබාදී ඇති නමුත් ඔවුන් මාසිකව කුලී ගෙවීමට පසුව කටයුතු කර නොතිබුණි. මීට අමතරව සමාගමේ විශ්‍රාම ගිය සේවකයන් දෙදෙනෙකු ඔවුන් සමාගම හා නීතිමය ගැටළුවක් නිරාකරනය වන තෙක් නිවාස 2 ක බලහත්කාරයෙන් පදිංචිවී සිටීම නිසා ඔවුන් ද අනවසර පදිංචි කරුවන් ලෙස ගැනින. දැනට මෙම පදිංචිකරුවන් 6 දෙනාගෙන් කුලී පදනම මත නිවාස ලබාගත් අය සම්බන්ධව හිඟ කුලී අය කිරීමටත් පියවර ගනිමින් ඔවුන්ට එරෙහිව නීතිමය පියවර ගැනීමට කටයුතු කර ඇත. එමෙන්ම විශ්‍රාමිකව නිවාස 2 ක තවදුරටත් පදිංචිව සිටින සේවක මහතන් දෙදෙනාට එරෙහිව නීතිමය පියවර ගැනීමට කටයුතු කර ඇත.

(එ) මිලට ගත් දිනයක් හෝ වටිනාකමක් සඳහන් නොවන ලියාපදිංචි කර නොමැති වාහන 134 ක් ද භාවිතයට ගත නොහැකි ලියාපදිංචි වාහන 92 ක් ද පැල්වත්ත කර්මාන්තයකින් සතුව පවතින බව නිරීක්ෂණය විය. මෙම වාහන අතුරෙන් අළුත්වැඩියා කළ එක හ වේ. එනමුත් අදාළ වාහනවල හිමිකාරිත්වය ලංකා සුගර් (පුද්ගලික) සමාගම සතුව නොමැති අතර එම වාහන ලියාපදිංචි කිරීම ලංකා සුගර් (පුද්ගලික) සමාගම අදාළ දැනට භාවිතා කරන ලියාපදිංචි නොකරන ලද වාහන පවරා ගැනීමටත් භාවිතයට ගත නොහැකි වාහන

හැකි වාහන අළුත්වැඩියා කොට නොවේ.
 භාවිතයට ගැනීමට හෝ එසේ
 අළුත්වැඩියා කළ නොහැකි වාහන
 අපහරණය කිරීමට කටයුතු කළ
 යුතුය.

අපහරණය
 කිරීමටත් කටයුතු
 කළ යුතුය.

3.2 මෙහෙයුම් අකාර්යක්ෂමතා

සමාගමේ ප්‍රධාන මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධව සිදු කරනු ලැබූ නියැදි පරීක්ෂාවේදී පහත සඳහන් කරුණු නිරීක්ෂණය විය.

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) සෙවනගල සීනි කර්මාන්තයතනයට අයත් උක් වගා කළ හැකි මුළු ඉඩම්ප්‍රමාණය හෙක්ටයාර 4241 ක් වුවද, 2018 වර්ෂය වන විට සමාගමේ උක් වගා කර තිබූ මුළු ඉඩම් ප්‍රමාණය හෙක්ටයාර 3355 ක් විය. මේ අනුව කර්මාන්තශාලාවේ මෙහෙයුම් උපරිම ධාරිතාවයෙන් යුක්තව පවත්වාගෙන යාමට අවශ්‍ය උක් සැපයුම ලබාගැනීමට ප්‍රමාණවත් ඉඩම් සමාගම සතුව තිබුණ ද එම ඉඩම් වගා කර කර්මාන්තශාලාවේ නිෂ්පාදනය ඉහළ දැමීමට සමාගම කටයුතු කර නොතිබුණි.	උක් ශාකය තෘණ කුලයේ ශාකයකි. වරක් අලුතින් සිටවූ පසු නිරි වගාවක් ලෙසටද නඩත්තු කරමින් වාර්ෂික අස්වැන්නක් ලබන හෝගයකි. තවද මෙම ප්‍රදේශයේ කෘෂි කාලගුණික තත්ත්වයන් අනුව යල හා මහ කන්නයේ වර්ෂාවන් ඉලක්ක කරගනිමින් උස්බිම්හි වගාවන් ස්ථාපිත කිරීම සිදුකරනු ලබයි. එමෙන්ම වර්ෂ 4 ක් 5 ක් පමණ නොකඩවා අස්වනු නෙලූ ඇතැම් ඉඩම් නැවත සිටුවීමට සැලසුම් කරනු ලබයි. වාර්ෂිකව අපගේ සිටුවීම් වැඩසටහන හෙක්ටයාර් 600 හා 800 ක් අතර අගයක් ගනී. මෙම සිටුවීමට සැලසුම් කර ඇති ඇතැම් ඉඩම් අවසන් උක් නෙලීමෙන් අනතුරුව නැවත සිටුවන තෙක් මුඩු ලෙස පවත්වාගෙන යාමට සිදුවන කාල ප්‍රාන්තරයක් පවතින අවස්ථාද වේ. එබැවින්වාර්ෂිකව උක් දඩු මෙ.ටො.250,000 ක ධාරිතාවක් කර්මාන්ත ශාලාව සතුවේ. දිනකට මෙ.ටො.1000 බැගින් දින 250 ක් වූ කෙටි හා දිගු ඇඹරුම් වාර 2 කින් එය සමන්විත වේ. මෙම දින ගණන විවලයය වන්නේ වර්ෂා කාලයේ ආරම්භය අනුව හා උක් නෙලීමට හා ඇඹරීමට සුදුසුම වියළි කාලගුණික තත්වයක් පමණක් වන බැවිනි. කෙසේ වුවද නීත්‍යානුකූල නොවන අයුරින් උක් වගාව අත්හැර ඇති ඉඩම් සම්බන්ධව ගත හැකි ක්‍රියාමාර්ග අප විසින් නිරන්තරයෙන් ගනු	වගා කල හැකි ඉඩම්, වගා කිරීම සඳහා යොදා ගැනීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.

ලබන අතර, ඉඩම් වල සමස්ථ කළමනාකරණ අයිතිය අප ආයතනය සතු නොවන බැවින් හට ගෙන ඇති ගැටළු නිසාද මෙම තත්ත්වය උද්ගත වී ඇත.

(ආ) නිෂ්පාදනය සඳහා යොදා ගන්නා උක් දඬුවල පවතින සීනි ප්‍රමාණය 2012 වර්ෂයේ සිට 2018 වර්ෂය වන විට පිළිවෙලින් පැල්වත්ත සීනි කර්මාන්තයතනයේ උක් මෙට්‍රික් ටොන් එකකට සියයට 10.87 සිට 9.88 දක්වා ද, සෙවනගල සීනි කර්මාන්තයතනයේ සියයට 11.05 සිට 9.17 දක්වා ද අඩු වී තිබුණි. එසේම එම උක් දඬුවල සීනි උකහා ගැනීමේ ප්‍රතිශතය 2012 වර්ෂයේ සිට 2018 වර්ෂය වන විට පැල්වත්ත සීනි කර්මාන්තයතනයේ පිළිවෙලින් සියයට 8.81 සිට 7.55 දක්වා ද, සෙවනගල සීනි කර්මාන්තයතනයේ පිළිවෙලින් සියයට 8.01 සිට 6.59 දක්වා ද අඩු වී තිබුණි. එසේවුවද මෙම තත්ත්වයන් ඉහල නංවා ගැනීමට සමාගම කටයුතු කර නොතිබුණි.

2012 වර්ෂයේ සිට 2018 වර්ෂය දක්වා සපයන ලද උක් දඬු වල පැවති සීනි ප්‍රතිශතයන් සහ උක් දඬු වල සීනි උකහා ගැනීමේ ප්‍රතිශත පහත පරිදි වේ.

වර්ෂය	උක් දඬු වල සීනි ප්‍රතිශතය	උකහා ගැනීමේ ප්‍රතිශතය
2012	10.87	8.81
2013	10.70	8.52
2014	10.40	7.94
2015	9.86	7.58
2016	10.62	8.21
2017	9.60	7.30
2018	9.88	7.55

උක් පර්යේෂණ ආයතනයේ පර්යේෂණ අංශය මගින් මෙම ප්‍රතිශතයන් අඩු වීමට බලපා ඇති කරුණු පරීක්ෂා කර එම අගයන් වැඩිකර ගැනීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.

ඒ අනුව උක් දඬු වල ඇති සීනි ප්‍රතිශතය සහ සීනි උකහා ගැනීමේ ප්‍රතිශතයේ අඩුවීමක් 2015, 2017 සහ 2018 වර්ෂ වලදී දක්නට ඇත. උක් පර්යේෂණ ආයතනයේ උපදෙස් ලබාගෙන මේ සඳහා පර්යේෂණ කිරීමෙන් අනතුරුව යොදනු ලැබූ තනි තනි පොහොර වර්ග වෙනුවට මිශ්‍ර පොහොරක් යෙදීමට 2017 අවසාන භාගයේදී කළමනාකරණය තීරණය කරන ලදී. නමුත් 2018 වන විට සීනි ප්‍රතිශතවල සැලකිය යුතු වර්ධනයක් දක්නට නොලැබුණි.

සෙවනගල සීනි උකහා ගැනීමේ ප්‍රතිශතය අඩුවීම පිළිබඳව පරීක්ෂණ කටයුතු සිදුකරමින් පවතින අතර එයට එක් හේතුවක් ලෙස අළුතින් හඳුන්වාදුන් උක් ප්‍රභේදය මුල්වන බව හෙළිවිය. එම ප්‍රභේදය වාරිජල සැපයුම් ප්‍රදේශ වලට සුදුසු නොවන බව පැහැදිලි වන බැවින් එම උක් භේදය වෙනස් කිරීම පිළිබඳව සාකච්චා කරමින් සිටී.

(ඇ) උක් සැපයුම අඩු වීම හේතුවෙන් සමාගමේ කර්මාන්තශාලා වල උපරිම ධාරිතාවය වන උක් මෙට්‍රික් ටොන් 897,500 න් සියයට 34 ක්ම සමාලෝචිත වර්ෂයේදී භාවිතයට ගෙන නොතිබුණි.

ලංකා සීනි සමාගමට අයත් පැල්වත්ත ඒකකයේ උක් වගාව පවත්වාගෙන යනු ලබන්නේ වැසි ජලය පදනම් කරගෙන වන අතර එක් එක් අවුරුද්ද තුළ ලැබෙන වර්ෂාපතනය උක් අස්වැන්න සඳහා තදින්ම බලපායි. කිසියම් වර්ෂයක අවශ්‍ය කාල සීමාව තුළදී වර්ෂාපතනය නොලැබුණහොත් ඉඩම් හෙ. 01 කින් ලබාගත හැකි උක් දඬු ප්‍රමාණය අඩුවේ. ඒ අනුව ලබාගත හැකි මුළු උක් මෙ.ටොන් ප්‍රමාණයද සීමාවේ.

උක් වගාව සඳහා ඇති ඉඩම් ප්‍රමාණය සීමාවීම, වාරි ජලය නොමැති වීම වැනි කරුණු නිසා එම ඉලක්කය සපුරාගැනීමට ආයතනයට අපහසුවී ඇත. නමුත් වර්තමාන කළමනාකාරිත්වය මේ සඳහා පිලියමක් ලෙස ගල් අමුණ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ ඊට සමගාමීව කුඩා වැව් සංවර්ධනය කිරීම ආරම්භකර ඇත. ඒ වගේම පිටස්තර ගොවි ඉඩම් ප්‍රමාණය ව්‍යාප්ත කිරීම, උක්ගස් සඳහා ඉහල මිලක් ගෙවීම තුලින් ගොවියන් උක් වගාව සඳහා යොමුකිරීම වැනි කරුණු කෙරෙහි අවධානය යොමුකොට ඉහත ධාරිතාවය සඳහා උක් සපයුම වැඩි කිරීමට උත්සහ දරමින් සිටී.

(ඈ) සෙවනගල සීනි කර්මාන්තායතනය විසින් 2015 වර්ෂයේදී ආරම්භ කරන ලද කාබන්ඩයොක්සයිඩ් නිෂ්පාදන ව්‍යාපෘතියට අදාළව එම වර්ෂයේදී නිෂ්පාදනය කිලෝග්‍රෑම් 84,580 ක් වූ අතර 2016 වර්ෂය වන විට එය කිලෝග්‍රෑම් 1,147,705 ක් දක්වා සියයට 1257 කින් වැඩි වී තිබුණි. එසේ වුවද, 2018 වර්ෂය වන විට එය කිලෝග්‍රෑම් 334,896 ක් දක්වා සියයට 243 කින් අඩු වී තිබුණි.

2015 වර්ෂයේ සැප්තැම්බර් මාසයේ කාබන් ඩයොක්සයිඩ් යන්ත්‍රාගාරයේ වැඩ ආරම්භ කරන ලදී. එබැවින් 2015 සැප්තැම්බර් මස සිට 2015 දෙසැම්බර් දක්වා නිෂ්පාදනය කි. ග්‍රෑ 84,580 ක් විය. 2016 වර්ෂයේ ස්කාගාරයේ නිෂ්පාදන කටයුතු දින 243 ක් පමණ සිදුවූ බැවින් ඊට සාපේක්ෂව කාබන් ඩයොක්සයිඩ් නිෂ්පාදනය කි. ග්‍රෑ 1,147,705 ක් දක්වා වැඩි විය. 2018 වර්ෂයේ ස්කාගාරය දින 218 ක කාලයක් පවත්වාගෙන ගියත් කාබන් ඩයොක්සයිඩ් යන්ත්‍රාගාරයේ දෝෂ සිදුවී ඇතිබැවින් එය දින 65 ක පමණ කාලයක් ක්‍රියාත්මක කර ඇත. එබැවින් සාපේක්ෂව 2018 වර්ෂයේ කි.ග්‍රෑ 541,800 ක් දක්වා පහත වැටී ඇත.

අදාළ යන්ත්‍රෝපකරණ වල පවතින දෝෂ කඩිනමින් නිවැරදි කර නිෂ්පාදනය වැඩිකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.

(ඉ) සෙවනගල සීනි කර්මාන්තායතනය 2018 වර්ෂය සඳහා අයවැය ගත උක් ඇඹරීම් ප්‍රමාණය මෙට්‍රික් ටොන් 250,000 ක් වුවද සත්‍ය උක් ඇඹරීම් ප්‍රමාණය 223,293 ක් වූයෙන් මෙට්‍රික් මෙම ඉලක්කයන් කරා ලඟා නොවීමට විවිධ හේතු බලපාන ලදී. සේවක නොසන්සුන්තාවක් නිසා දින 20 ක කාලයක් උක් ඇඹරීමට නොහැකි විය. එමගින් උක් ටොන් 20,000 ක් අහිමි විය. 2018 සැප්තැම්බර් මස සිට අධික වර්ෂාපතනයක් ලැබීම නිසා උක් ප්‍රවාහනය

අදාළ ඉලක්කයන් සපුරා ගැනීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.

ටොන් 26,713 ක උෂ්ණතාවයක් තිබූ හෙයින් සැලසුම් කල ප්‍රමාණයෙන් උක් අඹරා ගැනීමට අපොහොසත් වී තිබුණි. එය 2013 වර්ෂයෙන් පසුව සියයට 56 - 58 අතර අගයන් පෙන්වුම් කර තිබුණද 2005-2006 කාල වකවානුව තුළ උක් ඇඹරීමේ ප්‍රතිශතය සියයට 68 ක් දක්වා ඉහල අගයක් ගෙන තිබුණි. එම තත්ත්වය වැඩිකර ගැනීමට පසුගිය වසර 12 ක කාලය තුළදී සමාගම අපොහොසත් වී තිබුණි.

අපහසුවීම හා බොයිලේරු ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අපහසුතාවය.

(ඊ) සෙවනගල සහ පැල්වත්ත සීනි කර්මාන්තයතනයේ වගා බිම් සකස් කිරීමේ කටයුතු 2013 වර්ෂයේ සිට සලකා බැලීමේදී සමාලෝචිත වර්ෂය වන විට ක්‍රමයෙන් පහත වැටී තිබුණි. පොලොව බිඳීම, පස පෙරලීම, කැට පොඩි කිරීම, තෙර ගැසීම සහ උක් සිටුවීමේ කටයුතු වල 2013 වර්ෂයට සාපේක්ෂව අඩු වීම පිලිවෙලින් සියයට 85,65,67,67, සහ 70 ක් වීමෙන් කාර්යක්ෂමව වගා බිම් සකස් කිරීම් කටයුතු සඳහා කලමනාකරණය අවධානය යොමු කර නොතිබූ බව නිරීක්ෂණය විය.

පැල්වත්ත

එක් එක් වර්ෂය සඳහා අලුතින් සිටුවිය යුතු වගා බිම් ප්‍රමාණය එම වසරේ අයවැය ඇස්තමේන්තුව මඟින් තීරණය කරනු ලබන අතර විවිධ හේතූන් මත සත්‍ය වශයෙන් වගාකල බිම් ප්‍රමාණයන් වෙනස්වී ඇත. 2013 වසරේ සිට එලෙස ඇස්තමේන්තුගත වගා බිම් ප්‍රමාණය සහ සත්‍ය වශයෙන් වගා කිරීමට හැකිවූ ප්‍රමාණයන් පහත පරිදි වේ.

වගාබිම් සකස් කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වන යන්ත්‍ර උපකරණ අලුතෙන් මිලදී ගෙන වගා කටයුතු කාර්යක්ෂම ලෙස ඉටු කිරීමට කටයුතු කල යුතුය.

Year	Budget	Actual	Variance
-----	-----	-----	-----
	(Ha)	(Ha)	(Ha)
2013	2,757	3,734	977
2014	2,511	3,061	550
2015	2,844	1,947	(897)
2016	2,573	3,007	434
2017	2,884	2,797	(87)
2018	2,797	1,783	(1,013)

ඒ අනුව 2015 හා 2018 යන වසර වලදී ඉලක්කගත ඇස්තමේන්තුව සපුරා ගැනීමට නොහැකි වූ අතර එයට ප්‍රධාන හේතුව වූයේ ලංකා සීනි සමාගම පැල්වත්ත ආයතනයෙහි ඉහළ පරිපාලනයෙහි නිරන්තරයෙන් සිදු වූ වෙනස්කම් හේතුවෙන් 2015 හා 2018 වසර වලදී පොලොව බිඳීම මඟින් (වියලී) බිම්

සැකසීම සඳහා අනුමැතිය ලබා ගැනීමට ප්‍රමාදවීම, වර්ෂාපතනය අපේක්ෂිත කාලයට පෙර ලැබීම හා වර්ෂාව පටන්ගත් පසු අධික වර්ෂාව හේතුවෙන් තෙත් බිම් සැකසීම මගින් පමණක් අපේක්ෂිත ඉලක්කය සීමිත කාලයක් තුළදී සපුරා ගැනීමට නොහැකි වීම නිසා වේ. කෙසේ නමුත් 2019 වර්ෂය තුළදී ඉලක්ක ගත වගා බිම් ප්‍රමාණය ලගාකර ගැනීමට මේවන විට කටයුතුකර ඇත.

සෙවනගල

Year	Program	Progress	Percentage
2013	1252	771	162%
2014	1027	716	143%
2015	591	839	70%
2016	543	632	85%
2017	683	716	95%
2018	850	343	40%

ආයතනයේ යන්ත්‍ර සුනුවල හිගතාවක් හා පැරණි අබලන් යන්ත්‍ර පැවතීම නිසා ඇතැම් වසර වල බිම් සැකසීම අදාල ඉලක්ක වෙත යෑමට අපොහොසත් විය.

එමෙන්ම වෙනත් වගාවන් සඳහා ගොවීන් යොමුවීමේදී අස්වනු ඉලක්ක අඩු වීමේ ප්‍රතිඵලය ආයතනය මුහුණ දෙන ගැටළුවකි. 2018 වසරේ අප ආයතනය සතුව බිම් සැකසීමේ යන්ත්‍ර 3 කට පමණක් සීමා වීම නිසා අපහට ලගාකර ගත හැකි වූයේ 40% ක ප්‍රමාණයකි.

2020 දී නව යන්ත්‍ර 10 ක් මිලදී ගැනීමට කටයුතු යොදා ඇති බැවින් එසේ වූ පසු අදාල ඉලක්කයන් වෙත අපට ලගා විය හැකි වනු ඇත.

3.3 නිෂ්කාර්ය හෝ උෞත උපයෝජන වත්කම්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>2013 වර්ෂයේදී රු.128,910,000 ක වටිනාකමකට කල්බදු පහසුකම් යටතේ මිලටගත් ක්‍රේන් යන්ත්‍රය සැපයුම්කරු විසින් සමාගම එකඟ වූ පරිදි කර්මාන්තායතනය තුළ ස්ථාපිත නොකිරීම නිසා මිලට ගත් දිනයේ සිට කිසිදු ප්‍රයෝජනයක් ගත නොහැකි තත්වයේ පැවතුණි. මෙම යන්ත්‍රය වෙනුවෙන් සමාලෝචිත වර්ෂයේදී සමාගම විසින් ගෙවා ඇති කල්බදු වාරිකවල වටිනාකම සහ පොලිය රු.21,734,748 ක් වූ අතර, තවදුරටත් ඉදිරි වසර 02 ක් දක්වා පොලිය සහිතව ගෙවිය යුතු මුළු වාරික මුදල රු.5,433,732 ක් බැවින් මෙම වියදම නිෂ්කාර්ය වියදමක් බවට පත් වී තිබුණි.</p>	<p>2013/2014 වර්ෂයේදී ඉදිකරන ලද මෙම දොඹකර ව්‍යාපෘතිය අසාර්ථකවී දැනට ප්‍රයෝජනයට ගත නොහැකි තත්වයේ පවතින බව සත්‍ය කරුණකි. මෙම ව්‍යාපෘතිය 2014 ජුනි මස වන විට අවසන් කර එම වසරේ මහ කන්නයේ උක් ඇඹරුම් වාරය සඳහා භාවිතා කිරීමට නියමිතව තිබූ අතර එලෙස වැඩ නිමකිරීමෙන් අනතුරුව ක්‍රියාත්මක කර ඉතා කෙටි කාලයක් තුළ බිඳ වැටීමට ලක් විය. නැවත ප්‍රතිසංස්කරණය කටයුතු සිදුකල ද එය ප්‍රයෝජනයට ගත නොහැකි තත්වයේ පවතී. රජයේ මූල්‍ය අපරාධ කොට්ඨාශය මගින් මේ සම්බන්ධව විමර්ශනය කිරීමක් සිදුකල අතර එහි අවසන් තීන්දුව ද අප ආයතනය වෙත දන්වා නොමැත. මෙම ව්‍යාපෘතියේ මුළු පිරිවැය රු.128,910,000කි. ඉන් 25% ක මුදලක් එනම් රු. 32,000,000ක මුදලක් අත්තිකාරම් ලෙස අදාල සැපයුම්කරු වන PanCare ආයතනය වෙත සෘජුවම ගෙවීම් කර ඇති අතර ඉතිරි මුදල මූල්‍ය කල්බදු ක්‍රමයට ලංකා බැංකුව පැල්වත්ත ශාඛාව මගින් ගෙවීමට කටයුතු කර ඇත. මෙහිදී රු.11,812,500වටිනා කල්බදු ගිවිසුමකට අදාල මුදල් ගෙවීමට පලමුව අප ආයතනයේ කළමනාකාරීත්වය විසින් බැංකුවට දැනුම් දීමෙන් පසු ගෙවීම අත්හිටුවා ඇත. මෙම මුදල කල්බදු වගකීම් ලෙස ගිණුම් වාර්තාවල දැක්වෙන අතර මෙම ව්‍යාපෘතියේ අත රැඳවුම් මුදල් වශයෙන් පවතින්නේ ද මෙම මුදල පමණි. 2019 අප්‍රේල් මාසය වන විට අනෙකුත් සියලු කල්බදු වාරික ගෙවා අවසන් කොට ඇති අතර ඉහත අත්හිටුවා ඇති කල්බදු ගිවිසුම අවලංගු කර රු.11,812,500ක මුදල කල්බදු වගකීම් ගිණුමෙන් ඉවත් කිරීමට කටයුතු කල හැකිය. මෙම ව්‍යාපෘතිය සම්බන්ධයෙන්</p>	<p>මේ සම්බන්ධයෙන් විධිමත් පරීක්ෂණයක් සිදු කර ඊට අදාල වගකිව යුතු පුද්ගලයන් හඳුනාගෙන ඔවුන් සම්බන්ධයෙන් අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.</p>

ආයතනයේ ඉහල කළමනාකාරීත්වය
අදාළ සැපයුම්කරු සමඟ නැවත
සාකච්ඡා කරමින් සිටින අතර මෙය
ආයතනයේ නීති අංශයට ද යොමුකර
ඇත.